

УДК 330

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**Віннікова І.І., Марчук С.В.**

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

У статті розкриваються особливості ринку консалтингових послуг в Україні. Досліджено особливості розвитку Європейського та українського ринку консалтингових послуг. На основі проведеного дослідження визначено галузеву структуру ринку консалтингових послуг в Україні. Наведено приклади використання консалтингових послуг. Визначено основні перспективи розвитку українського ринку консалтингових послуг.

Ключові слова: консалтинг, консалтингова послуга, ринок консалтингових послуг, консалтингові агентства, консалтингові фірми.

Постановка проблеми. В умовах становлення інноваційної економіки консалтинг займає важливе місце в ринковій інфраструктурі. Розширення функцій консалтингової діяльності багато в чому стало наслідком створення і поширення інновацій у всіх секторах економіки, включаючи підвищення конкурентоспроможності самого сектора досліджень і розробок.

Сьогодні перемогу в конкурентній боротьбі важко забезпечити тільки матеріальними ресурсами компанії. Основу її стратегічних компетенцій формують, передусім, нематеріальні активи, інтелектуальна складова бізнесу.

Тому залучення такого інтелектуального ресурсу, як консультування, стає об'єктивною необхідністю ями в умовах інноваційної економіки [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичним, методологічним і практичним аспектам консалтингу присвячені праці таких науковців, як: В.А. Верба, Т.І. Решетняк, М.С. Іванової, С.С. Ніколенка, А.П. Посадського, Л.Г. Саркісяна, Е. Бейч, П. Блок, М. Зільберман, М. Кубр, К. Левін, Г. Ліппіт, Ф. Стилле, Ф. Уїкхем, та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Між тим особливості розвитку консалтингу в Україні не отримали належного висвітлення в науковій літературі. Проблеми консалтингової діяльності, основні шляхи формування вітчизняної мережі консалтингових організацій, ситуація на ринку консалтингових послуг в Україні поки не є предметом комплексного аналізу.

Мета статті. Метою даної статті є розробка рекомендацій щодо удосконалення розвитку ринку консалтингових послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні триває жорстка боротьба між підприємствами і на ринку України залишаються ті гравці які своєчасно приймають управлінські рішення, вміють аналізувати і прогнозувати ситуацію на ринку.

У вираші залишається той, хто встигає стежити за всіма змінами в управлінській діяльності і застосовує нововведення в своєму бізнесі. Будь-яка організація початкового рівня розвитку чи рівня зрілості може опинитися під загрозою виникнення кризи.

За даними Європейського управління (ФЕА-КО) консалтингова індустрія в Європі нарешті пододала період застою з досягненням протягом трьох років поспіль значного – і прискореного – темпів зростання: +3.8% в 2013 році, +5,2% в 2014 році, і +6.6% у 2015 році [2].

В 2015 році галузь консалтингових послуг пережила значне зростання з точки зору обороту і зайнятості. Зростання було відзначено, головним чином, в Німеччині та Великобританії, але воно поширилося по всім європейським країнам, виділяючи досить загальне оздоровлення (таблиця 1) [2].

Європейський ринок консалтингових послуг сильно орієнтований на сферу послуг: на неї припадає 59% консалтингового обігу в 2014 році. Консалтингові послуги у виробничій сфері державного сектору становлять відповідно 28% і 13% від загального ринку консалтингових послуг [2].

Таблиця 1
Темпи зростання обороту ринку консалтингових послуг в Європі 2013-2015 рр.

Країна	Оборот управлінського консалтингу темпи зростання в 2013 році	Оборот управлінського консалтингу темпи зростання в 2014 році	Оборот управлінського консалтингу темпи зростання у 2015 році (експ.)	Оборот управлінського консалтингу щорічно середньорічний темп зростання (2012-15)	ВВП** щорічно середньорічний темп зростання (2012-15)
Австрія	9.0%	6.6%	4.9%	6.8%	1.5%
Фінляндія	0.0%	5.0%	5.0%	3.3%	1.2%
Франція	0.8%	2.9%	5.0%	2.9%	1.1%
Німеччина	6.3%	6.3%	7.5%	6.7%	2.4%
Греція	2.8%	3.1%	2.0%	2.6%	1.6%
Ірландія	5.7%	4.9%	11.0%	7.2%	3.8%
Італія	0.3%	5.7%	5.3%	3.9%	0.2%
Словенія	2.3%	1.1%	0.5%	1.0%	1.8%
Іспанія	3.7%	4.6%	4.3%	1.0%	0.7%
Великобританія	6.2%	10.4%	8.7%	8.4%	4.0%
Європейські Панелі	3.8%	5.2%	6.6%	5.2%	1.9%

Джерело: [2]

Як видно за даними таблиці 1. Обороти Європейського ринку консалтингових послуг, в останні три роки зріс досягнувши: +3.8% в 2013 році,

+5.2% у 2014 році та +6,6% 2015 році. Великобританія і Німеччина показали позитивну динаміку галузі на європейському рівні.

Аналіз галузі за 2007-2015 роки показав, що ринок консалтингових послуг подолав спад, який позначився в Європі. З 2007 року, ринок консалтингових послуг зріс в середньому на 3,7% в рік, а європейський ВВП зріс в середньому 1,0% в рік (таблиця 2).

Таблиця 2
Порівняння обороту ринку консалтингових послуг проти ВВП в період з 2007 по 2015 рік

Країна	Середньорічний темп зростання (2007-15)	ВВП щорічно середньорічний темп зростання (2007-15)	Відмінності (2007-15)
Німеччина	6.3%	2.1%	4.2%
Австрія	5.2%	2.0%	+3.2%
Фінляндія	4.3%	1.3%	+3.0%
Великобританія	3.7%	0.8%	+2.9%
Іспанія	2.1%	-0.2%	+2.3%
Греція	-0.9%	-3.0%	+2.1%
Італія	2.1%	0.1%	+2.0%
Ірландія	0.7%	-0.1%	+0.8%
Франція	2.0%	1.3%	+0.7%
Словенія	1.1%	1.0%	+0.1%

Джерело: [2]

Серед провідних консалтингових агентств і компаній світу відзначилися наступні: Fleishman-Hillar, Weber Shandwick, Hill & Knowlton (США), Porter Novelli, Accenture, Bearing Point, The Boston Consulting Group, Bain&Company, McKinsey&Company, Oliver Wyman, Roland Berger.

Всі ці фірми є агентствами широкого профілю, що мають представництва в різних країнах світу. Вони надають послуги в сфері організації та оптимізації бізнесу, впровадження інформаційних технологій, управління персоналом, логістичними процесами, політичного консалтингу, юриспруденції, фінансів, on-line комунікаціях.

Щорічно сайт Vault.com публікує на своїй сторінці рейтинг кращих консалтингових фірм, більш відомий як Vault Consulting 50. Консультантів просять оцінити конкуруючі і свої власні фірми за такими параметрами, як престиж, культура, а також баланс між роботою і особистим життям. З року в рік місяця можуть розподілятися по-різному, але в топі списку все відносно стабільно (таблиця 3) [3].

Прикладом застосування консалтингових послуг є Фреді Хассан, відомий американський спеціаліст з менеджменту у фармацевтичній галузі, який ставши генеральним директором компанії Schering-Plough (виробника відомих ліків Claritin і Peg-Intron), яка потрапила в кризу, центральним напрямом своєї антикризової політики визначив роботу з персоналом. Він постійно спілкувався з працівниками різних ланок, регулярно відправляв електронною поштою повідомлення, закликаючи підлеглих перейнятися серйозністю ситуації, відчути себе членами єдиного колективу і думати не як наймані працівники, а як власники. Фред Хассан не приховував труд-

Рейтинг 20 кращих консалтингових фірм за 2015 рік

Компанія	Рейтинг в 2015	Рейтинг в 2014	Результат	Розташування
Bain & Company	1	2	9.189	Бостон, Массачусетс
McKinsey & Company	2	1	9.159	Нью-Йорк
Бостон Консалтинг Груп, Інк.	3	3	9.009	Бостон, Массачусетс
Strategy&, part of the PwC network (formerly Booz & Company)	4	4	7.977	Нью-Йорк
Deloitte Consulting LLP	5	7	7.869	Нью-Йорк
PwC (PricewaterhouseCoopers) LLP (Consulting Practice)	6	5	7.607	Нью-Йорк
The Brattle Group	7	35	7.437	Кембридж, Массачусетс
Oliver Wyman	8	6	7.426	Нью-Йорк
The Cambridge Group	9	18	7.414	Чикаго, Іллінойс
Accenture	10	10	7.368	Нью-Йорк
The Parthenon Group	11	8	7.302	Бостон, Массачусетс
L.E.K. Consulting	12	12	7.280	Бостон, Массачусетс
Cornerstone Research	13	16	7.220	Сан-Франциско, Каліфорнія
Insight Sourcing Group	14	14	7.213	Атланта, Джорджія
The Chartis Group	15	20	7.209	Чикаго, Іллінойс
Point B	16	22	7.204	Сіетл, Вашингтон
A.T. Kearney	17	9	7.199	Чикаго, Іллінойс
KPMG LLP (Consulting Practice)	18	23	7.161	Нью-Йорк
ClearView Healthcare Partners	19	15	7.087	Ньютон
Alvarez & Marsal	20	17	7.084	Нью-Йорк

Джерело: складено автором(-ами) за даними [4]

нощів, які необхідно було подолати, будучи чесним і відвертим з персоналом і вважаючи, що без встановлення довіри між керівництвом і підлеглими реабілітація бізнесу неможлива. Ідучи додому, зазвичай досить пізно, він бачив, що багато працівників все ще на роботі. Завдяки створенню команди однодумців Фреду Хассану вже через два роки вдалося досягти значних успіхів у виведенні компанії з кризи.

Джеймс Кілтс, прославився вмільм застосуванням таких інструментів, як скорочення затрат і активізація маркетингової політики. Під час реалізації програми виведення компанії Nabisco, одного з найбільших у США виробників нешоколадних кондитерських виробів, ним було звільнено 3,5 тис. працівників і запроваджено жорсткий контроль над витратами. Керівник кожного підрозділу повинен був звітувати перед генеральним директором безпосередньо незалежно від суми, витраченої для реалізації поставлених завдань. Рекламний бюджет компанії було збільшено на 20%, робота з виведення на ринок нових продуктів здійснювалася за рахунок коштів, зекономлених через оптимізацію витрат. За півтора роки компанію вдалося повернути до адекватного стану. А ще через рік бренди, що забезпечували 90% продажу, почали нарощувати ринкову частку. Такі ж підходи до виведення з кризи були успішно застосовані Кілтсом і в компанії Gillette [5, с. 4-7].

В Україні, на ринку консалтингових послуг, на жаль склалася дещо інша ситуація. Сьогодні в Україні працює понад 300 вітчизняних консалтингових фірм, з яких 42% займаються виключно наданням послуг з питань управлінського консультування, відкриті представництва провідних консалтингових фірм, що є лідерами консультаційного бізнесу, в тому числі «великої п'ятірки» [6, с. 15].

Серед українських організацій, котрі вважаються консалтинговими, 42% займаються тільки консультуванням, 30% – присвячують консультуванню лише 80% загального обсягу продажу. Окрім того, третина учбових організацій має власні консультаційні підрозділи [6, с. 15].

Таблиця 4

Місткість ринку консалтингових послуг в Україні за 2007-2015 рр. (млн.дол.)

Роки	Місткість ринку консалтингових послуг в Україні в млн.дол.
2007	500
2009	423
2009	340
2010	300
2011	337
2012	390
2013	445
2014	416
2015	395

Джерело: [7]

Серед провідних українських компаній на ринку консалтингових послуг можна виділити наступні: Асистент, Бей Енд Компані Юкрейн, Маккінсі і компанія Україна, Палс ЛТД, СТБ Система України, Соломон-груп, ВТС Консалтинг.

На даний час в Україні представлений весь спектр консалтингових послуг. В Україні за допомогою консалтингу вирішуються питання наступних напрямків діяльності організації: управлінська, економічна, інвестиційна, фінансова та інноваційна діяльність організації; стратегічне планування; антикризове управління, оптимізація діяльності організації та інше. Українські консал-

тингові фірми, що діють на ринку консалтингових послуг надають широкий спектр консалтингових послуг, а саме: інвестиційний або проектний консалтинг, інжиніринг-консалтинг, рекламний консалтинг, або PR-консалтинг, фондовий консалтинг, інформаційний консалтинг, антикризовий консалтинг, маркетинговий консалтинг, навчальний консалтинг, фінансовий консалтинг або аудит-консалтинг, юридичний консалтинг, кадровий консалтинг, або HR-консалтинг, управлінський консалтинг (таблиця 5).

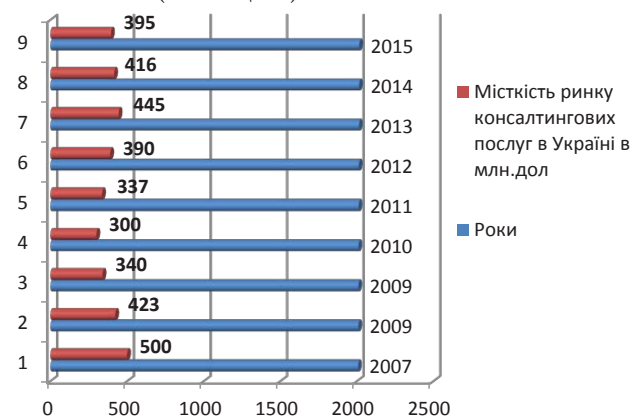

Рис. 1. Місткість ринку консалтингових послуг в Україні за 2007-2015 рр. (млн.дол.)

Джерело: [7]

Таблиця 5

Галузева структура ринку консалтингових послуг в Україні за 2014-2015 рр. (%)

Вид консалтингових послуг	2014 рік	2015 рік
Юридичний консалтинг	13,0%	20,6%
Навчальний консалтинг	5,0%	5,0%
Фінансовий консалтинг або аудит-консалтинг	18,0%	15,0%
Маркетинговий консалтинг	13,0%	19,3%
Антикризовий консалтинг та управлінський консалтинг	8,0%	10,0%
Кадровий консалтинг, або HR-консалтинг	13,0%	18,0%
Інформаційний консалтинг	30,0%	27,1%

Джерело: розроблено автором(-ами) за даними [7]

Але відсутність виокремлення консалтингу як окремого виду діяльності, які регламентовані КВЕД ускладнює достовірну оцінку розміру кон-

салтингового ринку та його частку в діяльності підприємств сфери послуг України. Державним комітетом статистики України рекомендовано відносити діяльність у галузі консалтингу до розділу КВЕД «Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям».

Згідно з даними Держкомстату України [8], у IV кварталі 2015р. на ринку послуг фактично працювало 59,6 тис. підприємств – юридичних осіб та їхніх відокремлених підрозділів, основним видом діяльності яких є надання не фінансових послуг. Більше половини підприємств, що надавали споживачам різноманітні послуги, функціонували у семи регіонах України: м. Києві, Дніпропетровській, Одеській, Львівській, Харківській, Запорізькій та Київській областях. З цих 59,6 тисяч підприємств, на ринку консалтингу України в 2015 році, який відноситься за даними Держкомстату України до професійної, наукової та технічної діяльності працювало 10186 підприємств (таблиця 6).

Далі на рис. 2 та 3 показано діаграму кількості діючих підприємств, які здійснюють діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, консультування з питань керування та обсяг їх реалізованих послуг.

Кількість діючих підприємств в Україні, які здійснюють діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, консультування з питань керування(од)

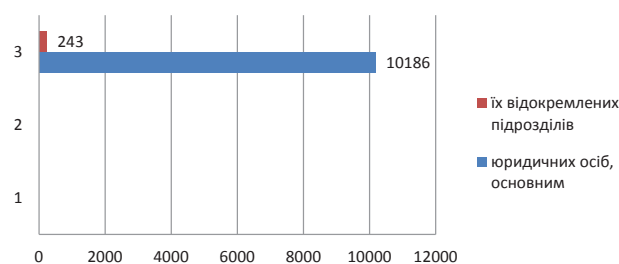

Рис. 2. Кількість діючих підприємств в Україні, які здійснюють діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, консультування з питань керування за 2015 рік

Джерело: розроблено автором(-ами) за даними [8]

Виходячи з аналізу викладеного матеріалу можна впевнено сказати, що в даний час консалтинг є повноцінною складовою інфраструктури бізнесу. Консалтингові послуги, як складовий

Таблиця 6

Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів), консультування з питань керування за 2015 рік

Професійна, наукова та технічна діяльність.	Кількість діючих підприємств, од		Обсяг реалізованих послуг (у ринкових цінах), тис. грн		
	юридичних осіб, основним видом діяльності яких є надання послуг	їх відокремлених підрозділів	Обсяг реалізованих послуг (у ринкових цінах), тис. грн	У т.ч. реалізовано послуг населенню, тис. грн	У т.ч. реалізовано послуг підприємствам, тис. грн
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів), консультування з питань керування	10186	243	13125789,7	361813,4	12523516,8

Джерело: розроблено автором (-ами) за даними [8]

елемент послуг щодо здійснення професійної, наукової та технічної діяльності є третіми за значимістю в загальному обсязі послуг за 2015 рік, їх об'єм становить 10,6% у загальному обсязі послуг та не обмежується локальними консалтинговими послугами.

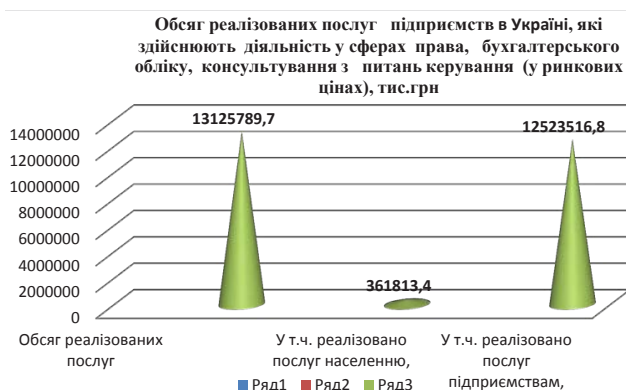

Рис. 3. Обсяг реалізованих послуг підприємств в Україні, які здійснюють діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, консультування з питань керування за 2015 рік

Джерело: розроблено автором(-ами) за даними [8]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Отже,

на основі вище викладеного, можна зазначити, що у постійно мінливих реаліях Український ринок консалтингових послуг просто змушений переформатуватися. Зараз клієнтам необхідні комплексні рішення по оптимізації бізнесу.

Ринок консалтингових послуг має бути виокремлено як окремий вид діяльності.

Подальший розвиток ринку консалтингових послуг в Україні повинен мати наступні напрями: ініціація та проведення форумів, конференцій та інших публічних заходів, присвячених питанням розвитку українського ринку консалтингових послуг; популяризація консалтингу як елементу бізнес-інфраструктури (організація системи довідкової інформації, в тому числі в інтерактивній формі із застосуванням сучасних інформаційних технологій та мережі Інтернет); підвищення відкритості та «прозорості» українського ринку консалтингових послуг; реалізація освітніх програм серед консультантів (в тому числі онлайн курси, вебінари, співпраця з вищими навчальними закладами, які готують управлінські кадри з антикризового управління); підтримка діяльності професійних об'єднань консультантів; підвищення попиту на послуги консультантів з боку державних установ при реалізації як масштабних проектів на загальнонаціональному рівні, так і для органів місцевого самоврядування.

Список літератури:

1. Верба В. А., Управлінське консультування в Україні: місія не здійснена? / В.А. Верба // Синергія. – 2004. – № 3. – С. 12-18.
2. FEACO report Survey of the European Management Consultancy 2014 – 2015 / –December 2015 – P. 8–9. Режим доступу: <http://www.feaco.org>.
3. 8 речей, якими відзначаються кращі консалтингові фірми. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stepconsulting.ru/advice/8-veshchey-kotorymi-otlichayutsya-luchshie-konsaltingovyie-firmy>.
4. The Best Consulting Firms 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до рейтингу: <http://www.vault.com/company-rankings/consulting/>
5. Орищенко М. Антикризовий консалтинг. Попит зростає. // Консалтинг в Україні. № 59, грудень, 2014. – С. 4-7.
6. Верба В. А., Решетняк Т. І. Організація консалтингової діяльності: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – С 15.
7. Мурга М. Чужим розумом: як виживає ринок консалтингу // Джерело: <http://delo.ua/business/chuzhim-umom-chem-vyzhivaet-rynok-konsaltinga-313987/> © delo.ua.
8. Діяльність підприємств сфери послуг. Статистичний бюлетень 2015. Державна служба статистики України. <http://ukrstat.org/>

Винникова І.І., Марчук С.В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКА КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье раскрываются особенности рынка консалтинговых услуг в Украине. Исследованы особенности развития Европейского и украинского рынка консалтинговых услуг. На основе проведенного исследования определено отраслевую структуру рынка консалтинговых услуг в Украине. Приведены примеры использования консалтинговых услуг. Определены основные перспективы развития украинского рынка консалтинговых услуг.

Ключевые слова: консалтинг, консалтинговая услуга, рынок консалтинговых услуг, консалтинговые агентства, консалтинговые фирмы.

Vinnikova I.I., Marchuk S.V.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF CONSULTING SERVICES MARKET IN UKRAINE

Summary

The article reveals the peculiarities market consulting services in Ukraine. Have been analyzed characteristics and structure of the European and Ukrainian market of consulting services. On this study was determined the sectoral the structure of the consulting services market in Ukraine. An example use consulting services. The main prospects of Ukrainian consulting market have been defined.

Keywords: consulting, consulting services, market of consulting services, consulting agency, consulting firms.